

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2½ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

МИЛОСНИЦИ.

рохтје ми се једном тако,
Да упознам срца мека,
Па сам иш'о за просјаком
Пратећи га из далека.

На просјаку рите саме;
Од невоље малаксао;
На штаци се једва креће:
Кам би му се смиловао.

„Уделите — јадник моли —
Уделите Бога ради!
Код куће ми жена, деца
Сви помреше већ од глади.“

„Руке су ми малаксале,
Да зарадим немам снаге;
Уделите просијаку,
А за ваше мртве драге!...“

Многи свет је пролазио,
Крај просјака изнемогла
Мека срца дарак дала,
Колко која само могла.

Па и она, што крај нута
Чека милост бака стара,
И она се смловала,
Па му дала, сретна пара.

Шуљам (Соко).

Међу светом ту се нађе
Богаштина нека силна:
То су млади милосници
Пуни среће и милина.

Љупко им се срећа смени
На сусрет јој мило спеше...
И ено их до просјака
Несретнога где доспеше.

Замуцао просјак јадни
— Срећа њина дал га смела! —
Скиде капу дарак моли
Худи дарак од удела.

Ал' шта моје очи виде
Место дарка — среће праве —
Да му даду, обоје га
Љупко само — отпоздраве.

Просјак их је тужно гледо
Да га сватит' знали несу;
А други се зачудише
Том „бон тону“ и „ноблесу!“

А милосник е' милосницом
Сретан, вес'о даље е' шета...
Да не плачем, ја сам е' смеј'о:
Тој милости „нобл“ света!

Лазар Николић.

ПОЗИВ СРПКИЊА.

Имали што лепше по судбини једна народа, нег, кад су му жене честите разборите и великодушне! Ја бих чисто смела рећи да нема, и да данас, где гола снага мишица више не решава величину једна народа, само онај народ може велики бити, у ког су жене честите, разборите и великодушне. У жени се усредсређују све главне жиле фамилијарна живота, а какав је фактор фамилијаран живот у развиту народа и у трајању величине већ развијена народа, казују факта светске повеснице. Пропаст великих народа имала је увек свој зачетак у поруженој светини породична живота.

Посматрајмо само какав уплив чини женскиње на мушкога. Женска њежна природа позвана је да кроти сурову мушку страну, она то и чини у свакој фази ње на развијања. Погледајмо на децу. Ко пашљиво посматра тек оне ситне пртице, оне њежне преливе у међусобном одношају мушке и женске деце, тај ће приметити, да мајушна сестрица већ код брата своју женску мисију започиње и на дивљег брацу благо упливише. Тако малена га већ питоми, он са њоме тише разговара, мирније игре бира и смерније се понаша.

Уплив женске на мушкога са годинама расте и својој кулминационој спазу приспе онда, кад зора прве љубави у грудима мушким заруди и све дивље, сурово, охоло у њима својим цветним миљем поплави. Тешко ону младићу, који у то доба у друштво недостојних женскиња падне, а благо ономе, који доспе у друштво женскиња, које су пуне врлина и морала, које су онакве, какве треба да су, тај ће у додиру са њима и под упливом њихна оплемењавајућа и потицајућа друговања све оно задобити, што му још не достаје, да постане истинитим, храбрим, моћним борцем за најузвишеније цели човечанства. Од тих младића, који том школом греде постају „избраници свог народа“.

Пратимо сад даље женскињу у извршавању свог узвишеног позива. Идимо даље

до она важна, она за женскињу света часа, кад постане изабраноме љуба, првом чеду своме мати, тек онда ћемо ју упознати у правој њеној светлости, јер све што је радила, радила је по благој расуђењу своје женске ћуди и природе, тако рећи инстинктивно, ал' у ону часу тек — кад јој живот поклони оно њој опредељено и за њу најскупоценије благо: њену породицу -- жена прими посвећење свог позива, онда тек схвати оно ограничено а тако неограничано поље свога делања, упозна своје велике, лепе ал и тешке дужности и извршује их са љубави, са постојанством и пожртвовањем ком се дивити треба!

Ко може исказати, шта је све честита, разборита и великодушна жена своме мужу, своме детету? Неизбројива и неисплатива су добротинства, која жена мужу и детету у сваком дану свога живота чини, она блажи, теши, храбри, одушевљава; она погоди увек ону жицу, коју затегнути ваља, да се хармонија у кући и сесећању не квари, увек боно место пађе, те га меким додиром љубави своје залечи; на све то чини највећим пожртвовањем своје личности; она не мисли на себе, не познаје своју вољу, не тражи своје удобности само добро свога мужа, срећу свога детета, и у бризи за њима себе изгуби. Тако несебична, тако пуна пожртвовања је љубав жене и матере.

Ја дабоме, кад ово пишем, имам пред очима узор-жену, какова треба да је, каквих има у свих народа, и какову топло желим угледати у свакој Српкињи. Кад би свака од нас умела дужности свога позива са одушевљењем обгрлити и савесно вршити, онда би се наш народ, кога све љубимо, морално и материјално дигао а слика његове будућности би показивала ону величину, за којом данас сви културни народи теже, и која је достижна само са помоћу честитих, разборитих и великодушних жена.

самоћи црне ноћи
Испод звездапога роја,
На таласу тиха шума
Одмара се душа моја

Надамном се небо светли
Проповеда о вечности,
Око мене спава цвеће:
Убав тумач пролазности.

Чезње бурне, мисли смеле
Све то спава, све то ћути,

Будимљешта.

О Д М О Р.

Па ни једне жеље нема
Да тишину сана мути.

Ал' је красав, ал' је диван
Миран одмор душе моје,
Јер у њему поткрепљујем
Све уморне моћи своје.

Кад се будем зором рујном
Разбудила из свог сана,
Подићу се новом снагом
Да сусретнем борбу дана.

* *

ЕТАРСКИ ЗЕЈТИНИ.

Од Мите Петровића.

Од како је света и века волили су људи, да се окружују пријатним мирисима. Због тога су увек нарочито женскиње високо цениле мирисаве биљке, јер једино од биљака долазе нам посредно или непосредно скоро сви пријатни мириси, које познајемо. Од пријатних мириса животињскога порекла зна се само за мошус, цибет и амбру, а пријатног мириса чисто минералног порекла цикако ни нема.

Мирис долази биљкама од неке особите материје која се у њима налази, а зове се научно *етарски зејтин*. Од масних зејтина разликују се одмах тим, што нису масни, кад их међу претима таремо, него сухи. Новија хемијска испитивања у многом су разјаснила порекло тих етарских зејтина као и њихова својства и утицај на организам. Етарски зејтини производе се данас из биљака фабрички и у маломе у врло великој мјерици, употреба њихова велика је и разноврсна људи траже тако јако та исхланива тела, да се том управо дивити морамо. Мало је данас и наших лепих Српкиња, које су задовољне, кад распростиру око себе само мирис „душе девојачке“, као што се тако лепо каже у народној песми, па не траже више ни само „смиље и ковиље,“ него чезну за заносним мирисима далеких, жарких крајева, у којима је и у том погледу природа своју највећу бујност развила.

Етарски зејтини нису увек подједнако раздељени у мирисавој биљци код неких као н. пр. код метвице и мајчине душице налазе се само у лишћу и стабљичи, код циметовог дрвета опет само у кори, код кедре у дрвету, а код руже, крина, љубичице и јастмине само у листићима на цвету. Код многих биљака налази се етарски зејтин само у семену као н. пр. код кима и онајза, код других је опет у корену као код перунике и иђирота. Гдекад се у разним деловима исте биљке налазе различите мирисаве материје. То је н. пр. случај код наранче, где се у лишћу, у цвету и у љусци од плода налазе различити етарски зејтини, те се отуд и производе три разна мириса.

Има разлика у мирису и код биљака исте врсте. Особито утиче на финоћу мириса и место, на ком је биљка расла. Тако се н. пр. зна и за љубичицу, да много лепше мирисе у планини него у равном пределу.

Најобичнији начин за добијање етарских зејтина из дотичних биљака састоји се у том, да се исте са водом дестилују. Тако се извршује тај посао и у фабрикама. Ма да етарски зејтини требају већу топлоту, да кључају, него вода, то ипак водена пара понесе доста етарског зејтина у дестилат, у ком се због тог налази увек више воде него зејтина. Одливањем се после одвоје једно од другог. Код зејтина,

који су лакши него вода, употребљује се за ту сврху т зв. *флорентинска боца*. из које се доња вода даје лако излити.

На тај начин производи се велика већина старских зејтина, па и славан *зејтин од ружа*. Највише тога зејтина долази из Бугарске, и околине места Казанлика; после се много производи и у Персији, познатој домовини славних ружа. Руже се поберу пре излазка сунца и морају се, док су још свеже, дестиловати са водом. Највише зејтина садрже руже непосредно пошто се развију пуцолци. У Бугарској дестиљују из обичних казана као и ракију над слободном ватром. Зејтин, који се накупи горе над водом, одвајају малим лименим точирима, који имају доле малу рупицу. Нешто зејтина заостане увек у води, те иста од тог врло пријатно мирише. Том водом перу очи и међу је у нека јела. Вода раствара истина врло тешко старске зејтине, али инак добије она од њих карактеристичан мирис и кус. Тако и дестиловањем цвета од мирте прими вода врло пријатан мирис и вода та веома је омпљена у Француској под именом *анџелска вода*.

Зејтин од ружа добија се у Бугарској поглавито од врсте *Roza damascena*. Од некога доба бугарски зејтин јако кваре мешајући га са другим мање благородним зејтинима. То је дало повода једном немачком фабриканту, да покуша произвести у самој Немачкој тај зејтин. Покушај му је испао добро за руком и немачки стручњаци пуни су хвале, како тај зејтин од немачких ружа има изванредно фини арому, нежнију него и сам бугарски. Фабрика та постоји у Лајпцигу и руже за исту (поглавито обичне центифолије) гаје се у околини те вароши, јер не поднесе дужи пренос, пошто од жеге изгубе финоћу ароме.

Дознало се, да се у Бугарској зејтин од руже преваре ради понајвише меша са *зејтином од геранијума*. Биљка та налази се и код нас и у Србији, где је *Панчић* означао српско име једне врсте као „здравца“; у „Јавору“ од 1878. г. забележио је један писац име „Волино око“. Зејтин од геранијума мирише налик на ружин

зејтин, добија се дестиловањем лишћа од мирисаве врсте, а гдекад и од сродног же равца (*Pelargonium*).

Врло је на цени и *зејтин од метвице*. За дестилацију узима се читава биљка, осушена. Зејтин тај има јак мирис, али се временом згусне. У трговини разликују енглески, немачки, американски, јапански, талијански и руски зејтин. Највише се цени енглески.

Зејтин од папраца (цвет и лишће) загасито је плав, а кад је хладно згусне се скоро као масло. Најбољи зејтин се добије, кад се папрац побере пре него што се цвет развио. Ту исту боју има и *зејтин од тигрице* (цвет), који јако мирише на титрицу (камилу). И *Зејтин од шафрана*, који јако мирише на шафран, прави се од цвета, а за *зејтин од лавендле* узимају се поред цвета још и младе грачнице. За *зејтин од мајорана*, који је жутозелен, дестиљује се цела биљка у цвету, тако исто и за *зејтин од мајчане душице*, а *зејтин од жалфије* прави се само од лишћа.

По далматвнским отоцима производе много наши људи *зејтин од рузмарина*, с којим воде велику трговину. За дестилацију узимају свеже читаве биљке и цвет. Прави се и *зејтин од зове*. Добија се од цвета, али у врло малој мјножини. Зеленкаст је и врло је на цени у парфимерији. Још више цени се због дивног мириса *зејтин од перунике*, који се добија из корена, изгледа као маст, а има прекрасан мирис на љубичицу.

У новије време изишао је врло на глас *зејтин Пачули*. Добија се из лишћа неке стране биљке (*Pogostemon Patchouli*), прилично је густ, а у хладноћи издваја се из њега нека врста камфора. Има доста људи, који не могу тај јак мирис да поднесу, те их мука хвата, ако су дуже у њему.

Познати *терпентински зејтин* спада такођер у старске зејтине. Он се добија дестилацијом балзама, који цури из јеле, бора, чама и сродног дрвећа или сам од себе иди кад се кора тих дрва засече. Врло многе врсте тога зејтина долазе у трговину. Мирис налик на терпентински има и

зејтин од фење, који је обично жућкаст, а добија се из зрелих бобица фејиних.

Да поменемо још и *зејтин од брезозог катрана*. Пправе га у Русији дестилацијом

катрана, који је добивен сухом дестилацијом брезовог дрвета. Тим зејтином мажу коже, да добију познат мирис на јуфту (јухту).

(Свршиће се).

У ВЕЧЕ.

У врту се драга шета,
Око ње све живо;
Све јој теча, лахорић је
У чело целиво.

А када је сунце спази,
За гору се скриво:
А по небу осуло се
Стида руменило.

Војин Бикар.

ИСТОРИЈА ХРАМА ЈУДЕЈСКОГ.

Нонос јудејског народа и најлепши украс светог града Јерусалима био је величанствен храм, који је подигао цар Ирод и у ком је наш Спаситељ Исус Христос своју науку проповедао. Судба овог храма врло је значајна, а историја ове светиње јудејске занимљива. С тога ево хоћу да покушам, да у најкраћим пртама опишем постанак и судбу овог храма, а лепе читатељке „Женског Света“ молим, да се пре читања наоружају српским св. писмом, јер ће само тако моћи све потпуно разумети; простор је ограничен, који ми стоји на расположењу, те сам с тога приморан, да само упутим лепе читатељке на она места из св. писма, која су нам нужна ради разумевања. За овај чланак употребио сам библиј. археологију свог ученог професора г. Опчула, а узимам у помоћ и св. писмо.

Пре свега св. писмо преда се! Која још нема ту св. књигу нека набави једаред за свагда, јер ако Бог да и срећа јуначка и добра воља драгих ми сестара, то ћу и сам бити вреднији, па ћу се више пута јављати са чланцима, који спадају у моју струку, Подела рада треба да важи и у нашем „Женском Свету“: сваки сарадник и сарадница нека пружа духовне хране из своје струке, па ће нам лист напредовати и процветати.

* * *

Јудејски храм појављује се у почетку

у облику шатора, који се зове „шатор од састанка“ (јудејски „оел моед“). Овај шатор дао је начинити Мојсије, када је са народом почивао под гором синајском предводећи Јудејце у земљу обећану као њихов избавитељ из јудејског ропства. У II књизи Мојс. глава 25—27 описано је потанко, како треба да се начини шатор, олтар, ковчег завета и друге ствари. У 31. глави сачувана су имена двају вештака, који су тим послом управљали. Врло је занимљиво од 35. главе до краја II књиге где се описује, како је и мушко и женско прионуло, да овај дом што лепши буде. Без сумње ће занимати наше женске, ако прочитају пажљиво, какав су посао радиле женске при грађењу шатора од састанка. Не ће се покајати, ако од 35. главе до краја друге књиге Мојсијеве све прочитају, јер ће се уверити, како су вештачки радиле женске 1500. год. пре Христа (пре 3400 год!) У шатору од састанка најважнији је био ковчег завета у светињи над светињама, где су биле таблице Мојсијеве (десет заповед. бож.), доцније у златном крчагу мана, којом су се у пустињи хранили, Аронова палица, пет књига Мојсијевих и доцније каноничне старозаветне књиге.

Прохујало је пет столећа, док је Давид утврдио монархију у Палестини. За то време пренашан је шатор од састанка више пута, а ковчег завета још чешће, шта више пао је и у непријатељске руке филишћанске, но опет је повраћен. Тек за

доба Давидова, када је Јерусалим освојен и када је постао царском престоницом (пре двадесет девет столећа), било је могуће помишљати на то, да се Богу сагради од камена храм.

То је хтео цар Давид да изврши, но могао је за живота само грађу прикупити, а син његов премудри цар Соломун изврши замисао очеву. Како је зидао храм Соломунов описује се у првој књизи о царевима гл. 6. Тада су пренели ковчег завета и шатор од састанка у нов храм. (гл. 8.) Овај дом божији одржао се четири стотине година. Год. 588. пре Христа разорен је овај храм до темеља, као што стоји у другој књизи дневника гл. последња: „И доведе на њих цара Халдејскога . . . за тим: и уналише дом Божји и развалише зид Јерусалимски и све дворове у њему попалише огњем, и искварише све драгоцене закладе његове. И што их оста од мача, однесе их у Вавилон и бише робови њему и синовима његовијем, докле не на ста царство Персијско.“ Овом приликом изгорео је са храмом и *ковчег завета*, те од то доба нема више ни таблица мојсијевих ни закона Мојсијева у оригиналу; тада су уништене све старозаветне књиге, које су тако брижљиво чували Јудеји. Остали су само силни преписи расејани у народу, из којих је после вавил. ропства Езра канон саставио. Прве године Кира цара Персијскога, који је уништио вавилонско царство, добили су Јудеји дозволу, да се врате у своју домовину и да опет сазидају храм; још су добили и државне припомоћи и враћено им је сво благо, које је Небукаднецар из храма Соломуновог у Вавилон пренео био. (Ово благо пренео је цар Небукаднецар једанаест година пре разорења Јерусалима и храма.)

Као што смо видели при грађењу шатора од састанка, затим при грађењу храма Соломунова, тако исто приону и сад и старо и младо и мушко и женско, да подигне свети град Јерусалим и храм Божји. Из вавилонског ропства вратили су се око 536. год. пре Христа и одмах приопуше за посао, као што се можемо уверити из књиге Јездине и Немијине. Друге године после повратка већ су положили темељ

новом храму, који се зове храм Зоровавељев (Zerubabel). При полагању темеља било је и тада свечаности, као што и данас бива. (Јездра глава 3. стих 10—13.)

Овај храм није био богато и раскошно украшен као Соломунов; зато и стоји у књизи Јездриној: „А многи од свештеника и Левита, и главара домова отачких, старци, који беху видели пређашњи дом, плакаху из гласа гледајући овај дом, који се осниваше, а многи опет подвигиваху од радости (т. ј. млађи нараштај, од радости што се зида дом Божји). У светињи над светињама овог новог храма већ није било ковчега завета, јер је као што знамо 70 година пре тога заједно са храмом Соломуновим уништен.

Каквим пожртвовањем и каквом истрајношћу је јудејски народ прионуо за посао можемо се уверити из књиге Немијине. Околни незнабожачки народи сметали су им у послу нападајући их изненада. Па шта раде Јудејци? Ево како се у истој књизи описује. „И сложише се сви заједно да дођу и ударе на Јерусалим“. — „Тада наместих народ у низама иза зида и на стрменима с мачевима и копљима и луковима. И разгледавши успех и рекох старешинама и главарима и осталом народу: *не бојте их се. Помените Господа и бијте се за браћу своју, за синове своје и кћери своје, за жене своје и куће своје.*“ Даље описује како су зидали: „А који зидаху сваки имаху мач припасан уз бедрицу и тако зидаху. А трубач стајаше код мене.“

И опет прохујаше пет столећа бурних над овим храмом. Јудејци су за то доба били потчињени Перзијанцима, Мисирцима и Сирцима, за тим у другом столећу пре Христа протера Јуда Макавеј Сирце и оснује опет неку самосталну јуд-државу, но год. 63. пре Христа изгуби своју самосталност и постаде римском провинцијом из Јудиног племена зависног владара, но год. 37. пре Христа дочена се помоћу римском странац из Идумеја, Ирод Велики, краљевске власти. Приликом тих бурних догађаја оштећен је био прилично и храм Зоровавељев.

Када је цар Ирод заузео престо прва му је брига била, да стече у народу сим-

патије, те науми да реновира храм Зоровавељев, што је и учинио. Овај храм је далеко надмашио што се красоте и раскоша тиче и сам Соломунов храм. Зидан је започело 20. год. пре Христа. Санктуар је довршен за годину и по, а зидови и тремови у наоколо за осам година. Но у свој својој красоти и раскошу био је потпуно довршен тек 64. год. после Христа. Како је овај величанствени храм изгледао, описао нам је јудејски историчар Јосиф Флавије. При грађењу употребљаван је само бео мрамор и много злата, јер је цело зданије и споља и изнутра било позлаћено. Сам санктуар (темпл) имао је у дужину сто лаката, у ширину шездесет и исто толико у висину. И овај је био подељен на два дела као и дотадашњи: на светињу и на светињу над светињама, у коју је само првосвештеник смео ући и то само једаред у години. У светињу се улазило на двокрилна врата, која су била 55 лаката висока и свако крило 16 лаката широко; на улазу је био грдан чокот од злата са ког је високо златан грозд човечије величине.

Светиња над светињама била је од светиње одељена дуваром од дасака, а на улазу је висила скупоцена завеса (која се одозгоре до доле расцепила, када је Христос на крсту издануо.) На оном месту у светињи над светињама, где је требао лежати ковчег завета, био је камен, иначе није било више ничега, било је са свим пусто. У санктуар није смео народ ни улазити, једино свештеници, као кад би н. пр. код нас само свештеницима било дозвољено ући у цркву, а у олтар само првосвештенику једанпут у години, а народ да сме само у порту ући, а странци ни у порту. — Храм је био на најузвишењем месту, а прво, друго и треће дворште (порта) постепено у облику терасе све ниже и ниже. Последње дворште са тремовима и спољашњим великим зидом заузимало је грдан простор. По тим тремовима су били трговци, који су продавали, мењали новац и т. д. Одавде их је Христос истерао, рекавши им: „у писму стоји: дом мој дом молитве нека се зове; а ви начинисте од њега пећину хајдучку“

(Матеј 21. 18.).

У овом храму учио је народ Христос, а после силаска св. Духа проповедали су овде апостоли науку Христову и обраћали Јудеје у Хришћанство (види „дела апостола“ глава 2—4.)

Разорење Јерусалима и храма претсказао је Христос, као што стоји у евангелију од Луке (гл. 19.) „И кад се приближи, угледа град и заплака за њим говорећи: кад би и ти знао у овај твој дан што је за мир твој! али је сад сакривено од очији твојих. Јер ће доћи дани на тебе, и окружиће те непријатељи твоји опкопита, и опколиће те, и обузеће те са свију страна; и разбиће тебе и децу твоју у теби, и неће оставити у теби камена на камену, за то што неси познао времена у којему си похођен.“ А разорење храма преткасује овим речима: „Доћи ће дани у које од свега што видите неће остати ни камен на камену који се неће разметнути.“ Ко жели дознати, како је пострадао Јерусалим и народ јудејски год. 69—70. после Христа нека потражи „Црквенеку историју“ од Евсевија Памфила (за доба цара Константина) у српском преводу владике Гаврила, коју је издао Теодосије Мраовић у Београду 1871. год., па ће у трећој књизи од 5. главе па даље о свему опширно моћи читати.

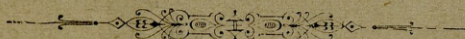
Овде ћу навести речи чувеног римског богослова, сада већ покојног Делингера (Döllinger), које навађа Краус у својој црквеној историји: „Es war am 19. Dez. d. 7. 69, als im Bürgerkrieg zwischen Vitellianern und Vespasianern von römischen Hand angezündet das Capitolium mit dem Tempel des Jupiter Capitolinus und den Heilighümern der Juno und Minerva in Flammen aufging. Tacitus nennt dies das schmerzliche und schmachvollste Ereigniss, welches den römischen Staat seit Roms Gründung betroffen habe. Nur aus dem Zorne der Götter über das verbrecherische Rom konnte er sich die Zulassung desselben erklären. Acht Monate darauf, am 19. Aug. d. J. 70, warf ein römischer Krieger die Brandfackel in den Tempel zu Jerusalem, und der Tempel sank in Asche zusammen. So war binnen wenigen Monden das römische Nationalhei-

lighthum, der religiöse Mittelpunkt des Reichs. und der Tempel des wahren Gottes, die zwei bedeutsamsten Cultusstätten der alten Welt, durch römische Soldaten, gedankenlose Vollstrecker höherer Rathsschlüsse und Gerichte, vernichtet. Es sollte Raum werden für die Anbetung Gottes im Geiste und in der Wahrheit. Die Erben beider Tempel,¹⁾ des Capitolinischen und des Jerusalemischen, wohnten bereits, ein kleines Häuflein,

in einigen Winkelgassen von Rom. Erst vor ein paar Jahren²⁾ hatte man, zum erstenmale auf sie aufmerksam geworden, eine Anzahl von ihnen in den kaiserlichen Gärten theils verbrannt, theils von wilden Bestien zerreißen lassen.“

Од 7. (19.) августа 70 год. после Христа нема више храма јудејског: то је завршетак историје и судбине величанственог храма, светиње јудејске. **Станко.**

¹⁾ Т. ј. први Хришћани. ²⁾ Између 64 и 68 год. после Христа за доба цара Нерона, који је први гонио Хришћане бацајући их у циркусу зверовима, или их је обложио смолом па затим запалио, да му осветљавају царски врт.)

АДЕЛА ВАСИЉЕВИЋЕВА.

Аа уметничком пољу светске величине уздигла се последње године и Једна млада Српкиња чије име напишасмо на челу овог чланка. Она је ћерка кр. судца у Будапешти г. Васа Васиљевића, који је своје две кћери посветио вештини: Олгу, старију, која је пре 4 и 5 година својом уметничком свирком на гласовиру заносила наш свет у Бачкој и Банату и ову Аделу, која се певачкој струци посветила и ево није скоро ни годину дана протекло, како је своје штудије довршила, па се већ толико прославила, да ју је берлинска опера уврстила у ред својих првих и најмилијих певачица. Госпођица Адела је још врло млада девојка и можемо очекивати, да ће нам за кратко време подичити име и подићи славу у страном образованом свету.

Она је сад на одмору код својих родитеља, па је ту прилику узела, да се прикаже и нашем свету.

Београдско певачко друштво приредило је у Београду 23. јуна о. г. велики концерт у краљ. српском позоришту, па је том приликом међу другима првацима наших уметника, ступила у ред и ова млада Српкиња и надмашила је својом лепотом и вештином сав овај венац вештака наших.

Један гледалац описује у 77. бр. „Браника“ нашу нову уметницу овим речма:

„Адела Васиљевићева, или као што је неки назваше: српска Аделина Патијева, име је личној певачици, коју смо имали прилике да чујемо певати на великом кон-

церту, што га је приредило 23. јуна о. г. у народном позоришту у Београду „Београдско певачко друштво“ под заштитом Његовог Величанства краља Александра I. Гласови, који су до нас допирали о вештини наше певачице у певању јој, пробудили су били у нама највећу радозналост и, на нашу велику радост, морамо рећи отворено, да су ти гласови много и много заостали иза праве истине. Наша је Адела млада, лепа црноока певачица, грлом као у славуја. Кад погледи, срце ти прострели, кад запева срце ти у грудима заигра. У сретан се час родила. Тек година дана што је изишла из конзерваторије, а већ је стекла имена и гласа у великом музичком свету Глас јој је чист, јак, звечи јасно као сребро и у висини и у низини. Кад пева, као да чујеш прижељкивање славујево, или шеву, кад оно извија песму своју рано у зору. Не можеш за доста да се надивиш, како јој се глас савија, извија и превија, па још кад стане гласом својим прелазити у певању од *mezza voce* до онога што се зове *fortissimo*. Јако је разнолика кад пева тихо, а још разноличнија кад пева нечујним шапатом. Не зна ни за какву тешкоћу у певању. Глас јој је мек и гибак, једнако јак и сигуран било да се вине у висину, било да се спусти у низину. Одарена је финим слухом, брзо схваћа, брзо учи, а што научи, то не заборавља лако. Интонација јој чиста, сигурна и у томе никада не греши. По свему се види, да је озбиљ-

но прегла, да стане у ред првих певачица у свету; види се, да јој је песма света, чиста, баш као она звезда у висини што се блиста. Песма јој тече увек из дубине срца здрава, па за то она гласом својим сваког осваја, сваког задобија. Кад је чујеш певати, увераваш се, да има право онај немачки песник, који тако лепо каже:

„Mich ergreift, ich weiss nicht wie,
himlisches behagen,
Will's mich etwa gar hinauf
zu den Sternen tragen!“

Све те ретке врлине у певању показала је одмах у почетку, кад је отпевала такозвану „бравур-арију“: „Una voce poco fa“ из опере „Севиљски берберин“, а још више кад је стала грлом извијати композицију „Thema con variazioni“, од Проха. Том песмом, која је пуна најтежих варијација задивила, занела је публику. То беше врхунац савршенства уметничком јој певању, којим је показала уједно и свој лепи укусу и умиљату природност своју.

Обе те песме изазвале су бурно допадање у публике, која се још више раздрагала, кад је наша млада певачица на непрекидно изазивање додала неколико српских песама, које се почињале песмом: „Лепа Пава у ковиљу спава“. Те песме отпевала је с нашим Дескашевим тако дивно, тако лепо српски, да је те песме морала поновити, само да задовољи своје одушевљене, раздрагане слушаоце. Тим песмама очарала је управо целу публику. И краљ Милан и млади краљ Александар нису престајали давати израза својем великом допадању. Како је одушевљење морало завладати целом публиком види се по томе, што је једна млада родољубива госпођа из Новог Сада (М... П... . . .) у свом заносу скинула са свога врата свој скупоцени брош од драгога камења, па га предала нашој певачици за спомен. Евала тој честитој Српкињи Новосадкињи! Да Бог да се хиљади број Српкиња, које су готове и на делу показати, да умеју ценити лепу уметност и дичне представнике лене уметности!“

У извештају овом спомињу се с похвалом и г. г. Стеван Дескашев, хоровађа београдског певачког друштва Ст. Мокрањац, Јосиф Свобода и Стеван Шрам и поред њих и гђа Ана Шрама, који су на певачком и музичком пољу стекли до сад угледна гласа не само у нашем маленом народу него и у страном свету; па онда наставља овако овако:

„Госпођица Адела Васиљевићева била је за време свога бављења у Београду одликована највећом пажњом и пријатељском предусретљивошћу. Краљица Наталија примила је госпођицу Аделу у посебној аудијенцији и при расстанку двапут је пољубила. Певачко друштво приредило је у почасти нашој певачици после концерта вечеру у гостионици „код цара руског“, где је отпевало неколико песама. Други дан био је ручак у Топчидеру, приређен у почасти свима суделачима и гостима из Новог Сада, а у вече угостио је на својем дивном летњиковцу на „Бановом брду“ врени наш књижевник — јубилар *Матија Бан* све суделаче у концерту заједно са гостима из Новог Сада. Ту се здравило и певало до неко доба ноћи.

Наша мила гопђа госпођица Адела Васиљевићева тако је очарана била лепим дочеком, да је на молбу обећала, да ће гледати, да добије допушта, па на јесен опет да дође у Београд и том приликом да пева и у Новом Саду.

Желимо да реч одржи и да нас посетом својом за часак опет пренесе у вилинско царство песме, „јер у песми,“ — као што наш Змај каже, — „нема мржње, љубав влада; у песми је цветак вере, мелем нада!“

Ми мислимо, да ће годити нашем читалачком свету овака лепа и дична појава међу Српкињама, па смо изнели ове ретке, да се њима наслађује и подичи наш женски свет и да се увере да је и Српкиња кадра стати у ред првих величина светских па сваком па и на уметничком пољу. Живела!

ДОПИС.

Ст. Бечеј 25. јуна 1890. — Јуче на Иваи-дан после подне имадосмо врло пријатног и лепог уживања на годишњем пшиту у српском мало-дечијем забавишту, што га издржава овдашња „Просветна задруга Сркиња.“

Испит беше заказан у 3 часа. Мала дечица, чисто и лепо обучена, на броју 26., чекаху у најлепшем реду и тишини почетак испита Слушалаца, које родитеља, које пак и других љубитеља невиних дечице, беше дубком пуна дворана, побочна соба, предсобље, а многи нађоше места и у самом дворишту. Учитељица гђца Фемка Велимировића даде знак за почињање, на коју сва дечица поустајаше и скрштеним рукама помолише се Богу — очитавши у глас „Отче наш“ —

Рад гђе учитељице састајао се из очигледне наставе, разних лепих декламација за де-

цу, слагања коцака у разне фигуре, певања, дечијих игара уз песмице, и бројања до 20. — Све ово изведено је тако добро, да су певини одговори дечији код слушалаца многу сузу радости измампли. Баш евала јој!

Држимо, да није нужно ни речи потрошити на доказивање о користи овакога завода, како по децу, тако и по саме родитеље, те се је с пуним правом надати, да ће многи родитељи похитати, да своју децу у забавиште даду, где ће им деца од сваке штете и вреда сачувана, и за наступајућу школску наставу много спремија постати.

Овом приликом не можемо на ипо, а да своје признање и „Просветној задрузи Сркиња“ не одамо, која је овај завод подигла и издржава га. Заиста племенита замисао! Живеле! —

Један слушалац.

БЕЛЕШКЕ

ИЗ ПРОСВЕТЕ.

Наше срп. више дев. школе у Нов. Саду, Панчеву и Сомбору довршиле су своју 16. (школ. 1889—90.) годину на задовољство родитеља и предпостављених школ. власти. Можемо изјавити, да ове три наше више жен. школе сваке године више љубави и наклоности стичу у кругу народа нашег, јер се сваке године повишују бројеви ученица у све три ове школе. Ове минуле школ. 1889—90. г. било је у новосадској срп. вишој девој. школи уписано: 114 редов и 13 приватних ученица; свега: 127. Од ових је изостало 7, а испитано 113 и оспособљено за прелаз у старије разреде: 111. Међу овом уписаном децом било је 2 Ческиње и 1 Хрватица, а остало су све Сркиње правосл. вере. Уписано је дакле било у овој школи поменуто шк године у 18 ученица више по прошле године.

У Панчеву је било уписано: 92 редов и 2 приватне, свега 97. Од ових изостало 2, а оспособљено за прелаз у старији разред: 76. Све су ученице Сркиње правосл. вере, само су

2 Румункиње и 1 Немица. Према прошлој шк. године уписано је овде 7 више.

Из сомборске више девој. школе немамо још извештаја о броју ученица; ал још у почетку ове прош. шк. године чули смо, да је био већи број ученица него свих прешлих година.

(Наука о здрављу и педагогија у вишим девојачким школама) Предмети ти уче се у свима вишим женским разредима у Енглеској, Француској, Белгији и у Низоземској, њима се велика важност приписује у Немачкој, па и у нашим вишим девојачким школама то су обавезни предмети. Они заиста заслужују, да им се сва могућа пажња посвети при образовању младих девојака. Нарочито је потребно, да се велика важност стави на то, да наше девојке и жене по ваћим варошима, где је овладала жеђ за претераним уживањем и разметањем, науче познавати увете здравог а природи сходног начина живота. Разумне стварне поуке из уста какве образоване госпође о нези тела, зрачењу, о делу, храну, ложењу, стану, биће

за цело исто тако корисне, као и познавање главних правила за штедљив, образлив живот у грађанској кући. Сваке женскиње треба да има нешто знања о души детињој, њеним изјавама, развиту и нези њеној. Није ли зар телесно и духовно добро будућих поколења положено у њене руке? А многе таштине и погрешке избегле би се у васпитању деце кад би младе матере имале и здраву представу о њиховим дужностима као васпитачице. Не захтева се научна педагогија, него само најпростије истине и закони, од којих зависи срећа њихова и њихове деце.

Зелањска кр. уг. препариација за домаће учитељице. Угарска влада основала је пре 4—5 година у Будапешти завод за васпитање домаћих учитељица. (Бона) Она је вољна, да овим путем истисне из мађарског домаћег круга стран елеменет, који се, као и код нас Срба, по бољим кућама почео увлачити и народни тип сузбијати. Ученице тога завода уче све науке, које се уче и по другим учитељским школама, а при том још и немачки, француски и енглески језик и музику, те сад мађарске боље породице немају нужде, да траже за своју децу учитељице из Француске и Немачке, јер имају на избор својих кћери, које ће поред наука и дух њихов неговати; а то би и за нас врло нужно било, па ако ми не можемо овамо, могао би Београд и Загреб што чинити за о у потребу.

Грчке жене. 2800 жена у Грчкој поднеле су Грчкој влади молбеницу, у којој захтевају за себе јавне школе и обртничко образовање, које ће им дати подобност, да по својим силама истрају у борби за опстанак. „Ми грчке жене молимо краља, да се заузме за нас а да се и за нас исто чини што за образовање мушких поданика. Ако напредак нашега народа није до сада одговарао жељама владиним, онда је томе било узрок оскудно образовање женскиња. Пружите нам могућност, да отаџбини васпитамо синове и видеће се, колико се даје тим путем постићи. Надамо се, да ће се обзир узети на наше захтеве и да ћемо од сада по свом образовању постављене бити на исту висину као и код других културних народа.“

Белгијско законодавство дозволило је женским, да могу све струке науке и вештине учити, осим правне струке; особите повластице добиле су за изучавање медицинске и апотекарске врсте.

Трговачки женски завод у Петрограду. У Петрограду се основало друштво које хоће школом да шири трговачка знања међу женскињем својим. Идуће јесени отвара се за то у Петрограду школа, у коју ће бити примљене женске, које су навршиле 16. годину живота и које су изучиле бар четири разреда гимназије. Курс у овој школи траје две године, а учиће се: красноречје, граматика, трговачка кореспонденција, рачуноводство, историја трговине, трговачко право, политичка економија и страни језици. Кад питомице сврше ову школу, друштво ће се старати, да их смести по својим способностима на згодне позиције.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Против стеница узимају данас оцатне киселине. Она се уштрца стакленом штрцаљком у пукотине и рупе, где се стенице куше и једна кап тога утамапи одмах стеницу, а јевтиније је, него ма које друго до сад познато средство.

Како се окруњен зелени грашак оставља за зиму. Очишћен, опран и осушен грашак метни у шерпењу, помешај са шећером (на 1 лит. гранка, 1 кашика шећера) па метни на ватру док се шећер не уприга; онда скини с ватре и суши на сунцу. Кад га ухтеш да употребити, наклави га врелом водом дан пре употребе и после поступај по обичају. (Нада).

Зеле за кување да отребити од црва. Стави у велику чинију слане воде да постоји само два минута од тога ће сви црви, пужићи и друго угинути. За тим промућкај у чистој води и они ће поиспадати.

Лимуне и поморанце да одржиш дуго: Замотај добро у артију сваки и држи у сандуку у ситном и сувом песку, а сандук онет затвори и остави на сувом месту.

Лимуне одрже дуго Талијани овако: Држе их у бунарској води, али ту воду мењају сваки други дан.

Воду бунарску и изворску да начиниш добру за прање рубља и заливање цвећа: Додај у њу површе нишадора или амонијака (на 5 литри воде, 1 кашикицу за цвеће, а мало више за рубље) За бојадисано рубље боље је од воде, јер не поквари боју.

ЗАРАД ЗДРАВЉА.

Против челиног убода препоручивала се до сад разна средства: неки су узимали салми-

јака, канфорног шпиритуса, лука црна, пљувачку, жуто блато, влажне земље, жив кромпир, хладне воде и т. д. и ово су све добра средства, јер помажу или да се отров онај ублажи, или да ватру извлочи. Од новијег доба употребљују за те и слатко кравије или овчије млеко, најбоље онако чим се помузе, не узварено, и хвале се, да то још најбоље помаже. Место тим намазано не отече, и бол одумине.

Не пружајте деци опијна (*алкохолна*) пића. Знаменити професор медицине у Бечу, Нотнагл, држао је скоро предавање једно о болести, која ретко делази код деце, а то је, да отврдне црна цигерица (јетра). Том приликом довео је и једног слабуљавог дечка од 10 година, који је патио од те болести, а ту је био и отац тога дечка и врло се зачудио, кад је учени професор рекао, да та болест долази од јакних пића; али је дечко признао да је још од своје четврте године са својим две године старијим братом, крадомице узимао из ормана ликера, коњака и друга пића и пије, а отац му опет због слабости давао црна вина да се крепи. Професор је том приликом изјавио, да се љуто варају они родитељи, који дају деци јака пића да их тим окрепе и оснаже, напротив шкоде им и болест навлаче. До 14. године треба избегавати код деце свако пиће, као: ракију, вино, пиво, црну каву, теј, чоколаду и т. д., него се ваља држати млека, воде, снажне хране и доброг свежег ваздуха.

РАЗНО.

(Срп. нар. учитељски конвикт у Новоме Саду) Српско народно учитељство из митрополије карловачке основало је за своју децу конвикт у Нов. Саду и добило је за то од надлежне власти потврђена правила, па је на том основу већ отпочело делање своје. За ту цел мала су она средства, која ће учитељство само од своје плате улагати, те с тога се привремени управни одбор тога друштва обратио позивом на све наше јаче општине, на добротворне задруге и имућније родољубе, да га потпомогну прилозима својим за ову цел; а умолио је и ово уредништво, да исти позив штамца у своме листу и да позове и наше родољубиве Српкиње, да по могућству потпомогну учитељство своје, да може поред бриге и рада за бољу срећу народног потомства порадити нешто и за

срећу своје рођене деце. У то име доносимо овде на пооледњој страни исти позив.

Састанак ученица новосадске срп. више девојачке школе, које су свршиле школу 1885. г. и који је био заказан за Иван-дан о. г. одложен је до Преображења ове године, јер скоро половина њих нису могле доћи на уречени дан. Све су отсутне писмом јавиле зашто не могу доћи и разлози су оправдани, те су присутне решиле, да одложе састанак до Преображења о. г. кад се надају, да ће моћи све доћи.

Ново срп. девојачко друштво. Читамо у „Бачванину“, да се и у Вел. Бечкереку основало српско девојачко друштво, и оје је вољно, да се у састанцима својим крепи у свести народној изучавањем и познавањем своје литературе и своје историје. Тако сад имамо већ четир срп. девојачка друштва: у В. Кикинди, В. Бечкереку, Нов. Саду и Загребу. Угледале се, да Бог да, на ове и друге наше младе Српкињице.

Митровачкиње. Добротворна задруга митровачких госпођа приредила је на Иван-дан о. г. сјјну вечерњу забаву с играњем у корист свога фонда, а уз пријатељско суделовање тамошње срп. црквене новачке дружине.

Утакмица у лепоти. Септембра месеца о. г. отвара се у Бечу женска утакмица у лепоти. Оне женскиње, које хоће да се такмаче имају најдуже до 20. августа о. г. да пошаљу приређивачком одбору своје слике и да означе тачно своју адресу; а у свеје време имаће да дођу у Беч у балеком или у свом народном оригиналном оделу. Приређивачки одбор шаље по потреби тим женскињама путни тршк и обвезује се, да ће их за пет дана издржавати у Бечу.

Албум женских лепотица. Бароница Клара Деклар у Тифлису позива женски свет (у руским листовима) да створе албум женских лепотица из посл. дње десетине овог 19. века, те да потомство види, каквих је било лепотица у нашем добу. Она вели, кад људи скупљају у музејима типове некадањих животиња, зашто да се онда не саставља збирка и најлепших типова човјечијих из нашег доба. Она позива вас цели женски свет из свију крајева и свију народа, у колико која држи да је лепа, да пошаљу њој у Тифлис своје фотографије; исте ће прегледати стручни и вешти оцењивачи, па их по заслуги ставити у албум, који ће се предати етнографском друштву у Москви ради сахране.

Америка. У сједињеним државама има да-

нас 48 адвоката женских, а у држави Њујорку практикују 450 леџница.

(**Колико се хране потроши у Бечу.** По статистичном годишњаку вароши Беча за г дину 1888., донесено је те године на средишњи марвени трг 252 527 комада говеда, што је све поједено у Бечу и његовим предграђима. Сем тога заклано је 36 758 телади, 1287 оваца, 483 јагњета и 6277 коња, а свиња је донесено на трг 7900 закраних и 53.668 живих. Даље је на

тргу продато 987 јелена, 1192 ерне, 37 914 зецова, 324 дивјих свиња, 3929 фазана, 5535 јајебица, 1277 дивјих патака, 66 дивјих гусака, 71.151 кокош, 24 047 гусака, 6065 патака и 2656 ћурака. На бечлом ребјем тргу продато је 357.450 килограма шарана и 18.880 килограма штука, даље 223.600 комада рака, 4650 комада жаба и 60 корњача. Да приметимо још, да су Белије г. 1888. појели леп број од 83,721.822 јаја.

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА

Новосаткиња.

Записник седнице одбора добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња држане 19. јуна (1. јула) 1890.

Председава: Јулка Радовановићка начелница.

Бележи: Арк. Вараћанин перовођа.

Пресутне су: Софија Јевтићка благајкиња, одборнице: Јелисавета Трифковића, Марија Плавшићка, Христина Кодићка и прегледачица: Драгиња Матићка.

бр. 44.

Читају се записници одборских седница од 25. априла (7. маја) и $\frac{1}{13}$. маја о. г.

Одоставеравају се.

бр. 45.

Чита се захвалница месног грађанског стрељачког друштва на потпори овозадружној приликом стогодишње прославе друштвене.

На знање.

бр. 46.

Председница извешћује, да се није могла приредити трећи дан Духова о. г. друштвена мајска светковина, јер је за други дан Духова била већ заказана у стрељачкој дворани мајска светковина овдашњег срп. читаоничког певачког друштва, а трећи дан Духова иста светковина на истом месту овдашњег срп. вел. гимназије.

На знање.

бр. 47.

Председница подноси штампан извештај земаљског друштва доброг срца (jó sziv-a) за прошлу 1889. г.

Ставља се у архиву.

бр. 48.

Председница јавља, да ће и она и потпредседница дуже времена отсутствовати и да ће ју за то време у задружним дужностима заступа-

ти и замењивати друштвена благајкиња гђа Софија Јевтићка.

Узима се на знање и одбор изјављује жељу, да председница и потпредседница у одсуству своје нађу душевног и телесног окрепљења и да се што скорије врате здраве и задовољне својим породицама и кругу задружном.

бр. 49.

Председница извешћује, да је дуг на друштвеној кући сав исплаћен и интабулација скинута. Даље јавља, да је и државни порез и варошки прирез за кућу исплаћен сав до краја ове 1890. г. а исплаћен је и прирез за канал, који је варош повукла, те тако задруга нема данас ни крајцаре дуга на кући.

Узима се на повољно знање.

Белоцркванкиња.

Бела Црква 30. маја 1890.

Како се за ово последње скоро две и по године нико не нађе да у цењеном листу „Женски свет“, о раду ове „добротворне Задруге Српкиња“ коју проговори, то сам ја себи узео мало времена, да о том код нас заиста племенитој задрузи и њеном раду од времена на време извештавам читалачку публику овога листа.

Пријатељи оваквих задруга, који су у овом цењеном листу пратили рад исти, сетиће се, да је и овде већ године 1885. основана добротворна „Задруга Српкиња“, која је за прве три године свога бића, доста животна рада показала, на пошто се за ово две и по године ни цигле једне речце о раду и опстанку исте не чу, то ће велештоване читатељке овог листа помислити, да се је можда и у саму ову задругу односно њене чланице укоренила по несрећи она

од Косова пратећа нас љута клетва, коју на жалост у свим слојевима — прилично у корењену опажамо, која пречи свако подужеће и сваки користан рад. —

Но, Богу хвала, те таква сумња није основана, и ако се можда примећувају гдегде таки отровни трагови, ипак зато код — тако рећи — целине, односно парламентне већине здрав разум преоблађује над таквим себичним страстима, и тој несрећној зарази места не уступи.

Узрок тога застоја лежаше у том, што је бивши до године 1888. задружни перовођа г. Ђока Поповић мушки равнајући учитељ овдашње срп. основне школе оставку на тој пошти дао, те задруга не имајући перовође свога, мораде приступити избору истог, али на жалост, за то место не нађе се zgodна личност, те задруга изабра привременог перовођу, у особи оште уваженог, младог, образованог и у свим круговима уваженог трговца, госп. Мишу П. крестића, човека — који је својим трговачким пословима тако јако окупирао, да успркос најбољој му вољи, нигда не дотрајаше времена, да дужности перовође одговарати могаше; а зна се, да је перовођа ако не душа тих задруга, а оно за цело главна чињеница, без које залуд је код задругарица добра воља, залуд најватреније родољубље и својско заузеће, кад нема ко позиве на задругарице зарад скупљања у седнице, и такви седница донашајуће предлог и отлуке да бележи, и најпосле читав ток рада ти седница у овом цењеном листу јавности да предаје; те да тако извесну, и ако можда само видљиву, свезу између ове и остали задруга, подржава.

Но, запитаће можда велештоване читатељке листа овог, па зашто задруга није изабрала сталног перовођу? зар се у читавој Белој цркви не може наћи zgodна личност за перовођу? —

Одговарам на то: да је задруга одма била вољна сталним перовођом поунити то место, али к'o што напред реко, не могаше се наћи личност за ту пошту; пошто оне индивидуе, које би могле одговорити том позиву, делом су своји послови заузети једно; а друго: неће своју слободу, свој комодитет да жртвују тој пошти, која им користи никакве припапати неће те да се вежу без невоље. —

Но сад је, хвала Богу, и та празнина попуњена! — За перовођу овозадружног изабрат је бивши дугогодишњи иланчански учитељ г. Ми-

лош Крестић, који се од ове године са својом намилиом овде стално настанио. —

Оволико ради знања о нераду или недаћи рада задруге ове у години 1888, и 1889. — А сад да у кратким цртама изнесем рад исте, ако би се коме можда прохтело кадгод — да ради статистике, или најпосле ради саме историје о развићу односно поставку и развићу истих задруга у нас Срба што напише, мало података прибележимо и о овој задрузи. —

Године 1888, ова задруга одржала је свега 7 одборни седница и 1 главну скупштину у којима је до 40 предмета решено. — Те године било је редовни 18, и 22. потномажуће задругарица. —

Стање задружне благајне на почетку те године било је:

Готовина у овдашњој вар. банци	742 ф. 03 н.
примање у тој години	342 ф. 17 н.
издавање у „ „	211 ф. 90 н.

На свршетку те године стање благајне оста	872 ф. 21 н.
---	--------------

Године 1889., одржала је задруга 6 одборни седница, и једну главну скупштину, у којима је решено 14. предмета.

У овој години било је 17 редовни и 18 потномажући задругарица. — Те год. није се уписала ни једна чланица а исписало се 5 потномажући задругарица.

У течају 1889, издато је 2 старица-ма припомоћи	15 ф. — н.
---	------------

У течају 1889, издато је за одело, обућу, књиге, остале писарије и памук за ручни рад сиротим уч	66 ф. 05 н.
--	-------------

М. Крестић с. р.

Вуковаркиња.

Ево ме опет по мом обећању да прозборим коју о срб. женск. добротв. задрузи Вуковаркиња. Истина не тако брзо као што сам мислила, ал пословица, вели, боље икад него никад; Обећала сам, да ћу вам јавити, колики је чист приход био од зимушње забаве па ево да вам кажем. По одбитку свију трошкова остало је ф. 236 ф. које је код оvd. штедионице укамаћено.

Обавити су и избори часница и одборника, почем до сад све само привремено бејаше. Одборнице су са малом променом исте остале, а тако и часнице, само смо при избору благајнице имали из неспоразумљења доста неугодности;

јер је разговор прешао на личности, но је на опште задовољство и та тешкоћа савладана те тако једногласно изабрасмо г. Милу Дробац за благајницу. Гђа Мила Дробац не хтеде се у први мах примити те почаст, но пошто ју молише сви, то се прими и даље тог доста тешког и трудног рада, који је и до сад без погрешке и мане водила. Сиротиња се за подпомагање намножила и задруга ревно настоји, да се невоља и рад умањи. У оближњем селу Борову погорело је 16 кућа, и задруга је притекла невољнима у помоћ са ф. 25. —

Овдашњи један сиромах грађанин оболео је с очима, па се обрати на задругу ради помоћи, да иде да се оперира, и задруга му је притекла у помоћ са ф. 15.

Не давно даровала је задруга сиротој једној удовици за укуп мужа јој ф. 5

Једну сироту одела је кошуљом и хаћином. и тако наше вредне задругарице чине све могуће да ублаже јад сиротињи.

Пре неколико месеци изгубилисмо нашу вредну одборницу г. Катарину Радовановић том приликом покаже задругарице лепог саучешћа. Гђа Мила Дробац наша благајница и одборница г. Марија Палић положише у име задруге леп венац на одар покојнице и изјавише саучешће породици. При погребу се видио леп број задругарица, које својој посестрими последњу по част одаше, отпративши је до гроба хладна.

Нада.

ПОЗИВ.

И. Т. Српско-народно учитељство посветило је живот свој срећи и напретку народног подмлатка. Тај рад и брига око народне просвете одузимају му снаге и прилике, да може радити за свој рођени подмладак, а и материјалне прилике народа нашег, покрај најбоље воље, не дозвољавају да се учитељство за свој полезни рад и труд награди толико, да из те награде може извести на пут или бар материјално осигурати своју децу, као што за то има прилике сваки други сталез, који, било физичком, било умном снагом, прегне на тај пут.

Познавајући све те прилике и знајући за све те околности склонило се срп. народно привољавно учитељство у митр полији карловачкој да својом и народном потпомагом подигне у Новом Саду један завод, који ће му олакшати, да своју рођену децу може изучити у Новом Саду бесплатно, или уз посве мали доплатак, те тако да стече својој деци бар толико моралне снаге, да могу бремене овог живота лакше сно-

сити, а да су народу нашем од што веће користи било као учитељи и учитељице, било као свештеници, трговци, занатлије и т. д. чему већ које дете буде више наклоњено. Томе заводу дато је име: „српски учитељски конвикт у Новом Саду.“ Чланови тога друштва дају од своје малене плате на ту цел по 3% у друштвени фонд кроз пуних пет година дана. Правила за то друштво потврђена су 21. јануара о. г. под бр. 3667. од кр. уг. министарства унутрашњих послова и друштво је тим ступило у живот ове 1890. годин.

По себи се разуме да је за оваку велику цел врло мали прилог од 3%, што ће га чланови тога друштва давати, те се тако она лепа и племенита задаћа, коју је ово друштво учитељско себи поставило, не може остварити, ако овом учитељству не притече у помоћ и народ.

Учитељство народне мисли да има права да закуца на врата наподне милости, јер оно је кроз 200 година, како се у све крајеве у маси доселисмо, а поглавито последњих 30 година, саразмерно највише привредило, те је просветни и морални живот народа нашег скочио до данашње угледне висине, па мисли, да је тим задужило и народ и родољубе своје, те да им може с отвореним челом изићи и замолити да му помогну, да и он своју рођену децу може извести на добар пут. Кад учитељ с толиком жртвом спрема народној деци бољу срећу, ваљда је заслужио, да се и њему припомгне да својој деци спреми лепши живот, те у то име приступа потписани привремени одбор тога учитељског друштва најучтиввијом молбом, да по могућству изволи новчаним прилогом помоћи ово друштво.

Сваки и најмањи прилог примиће се с благодарношћу и уврстиће се у ред добровољних прилога. Ако ко приложи 50 и више форината уврстиће се у ред потпомажућих чланова, и имаће у смислу друштвених правила у скупштинама саветујућа гласа и овећално могу и њихова деца уживати благодети друштвене.

Прилози се шаљу на потписано председништво и пријављиваће се сваке године скупштини задружној и износити на јавност.

Из седнице привременог одбора срп. учитељског конвикта у Новом Саду држане 17. (29.) маја 1890.

Аркадије Варађанин с. р.
председник.

Ђорђе Милић с. р.
перовођа.

ЧИТУЉА

Огњеслав Утјешеновић Острошкински српски песник и књижевник преминуо је првих дана прошлога месеца у Загребу. у својој 73.

години живота. Беше в редно бистар човек, велик родилуб. Он је син крајишког стражамештера, и својом особитом вредноћом и савесним радом попео се до великог жупана и краљевског саветника. Пис о је много и све лепих ствари, а највише се одликовао спевом својим, ком је дао наслов „Недељко“, а у ком је описана судба Србинова. Овим делом је стекао Утјешеновић сталан спомен у историји српске књижевности и у срцима српским и за то нека му је и од наже стране вечан спомен и слава!

Катарина Давидовац учитељица на срп. православној школи у Крупи (Херцеговина) преминула је у Мостару 6. јуна о. г. у својој 29. години живота. Катарина је рођена у Нов. Саду и ту је свршила основну и вишу девојач. школу с врло добрим успехом, затим је изучила у Сомбору два разреда учитељске школе а трећи је довршила у Гор. Карловцу. Беше у Сомбору и Гор. Карловцу међу првим ученицама и свагда примерног владања. Она је кћи сироте удовице Милке, која ју је пратила свуда на путу њеног живота и с пожртовањем лебдила над животом своје мезимице, која ју је неутешну оставила сад у старости и страном свету. Са њеног доброг владања и напредног учења испомагала ју је на учитељској школи добротворна задруга Српкиња Новосаткиња и покојни патријарх Герман Анђелић. Лака јој црна земља била и леп спомен међу нама!

Даринка Илијка верна супруга г. Ваце Илија кр. среског извршбеника, добра мати, ваљана Српкиња и истрајна чланица добротворне задруге Српкиња Новосадкиња преминула је последњих дана јуна о. г. у својој 30. години живота. Лака јој била црна земљица!

НОВЕ КЊИГЕ.

Извештај о срп. вишој девојачкој школи у Нов. Саду на крају њене 16. а школ. 1889—90 године. Година тринаеста 1890. Садржина: Власти и старешинства. — Број часова школских

и шта се радило из појединих предмета. — Важније наредбе. — Учила. — Ученице. — Фонд ове школе. — Извештај о представи. — Припомоћ ученицама. — Летопис. — Објава школска. У Нов. Саду штампарија А. Пајевића 1890.

Извештај о срп. вишој девој. школи у Панчеву, на крају њене 16. а школ. 1889—90. год. Година IV. Спремио Светозар Дамјановић управитељ. У Панчеву. Штампарија Николе М. Косавића 1890. Садржина: Реч две родитељима и остало као и у горњем новосадском извештају.

СРБИНОВИ ЗАПИСНИЦИ

Пише у везаном слогу:

Србин-Милош Грабовачки.

50 ти број доноси на челу листа осуду судб. стола у Митровици „у 49. броју настоји се у чланку под насловом: „Читачима мојих записника желим сретно ново лето хиљадусаметотина деведесето“ целим садржајем и смером укупно Српство потицати за идеју српског уједињења под једним крунисаним царем а тиме би се могла повећати погибелъ извана против аустроугарској држави, што твори учин злочинства велеиздаје. §. 58. итд.“ — Ускре. — Српство. — Политичко пролеће. (Бизмарк пада, а Коприва влада).

ОДГОВОРИ.

Гђи Лујзи М. Брагујевац. Примили смо послатих 20 динара. Хвала Вам на љубави! Листови се редовно шаљу свима Вашим претплатницима.

Г. Ненаду Сарајево. Последњи рад Ваш не можемо уврстити, јер смо белетристику искључили из нашег програма, бар за сад; може бити, да ћемо до године и за ту врсту рада отворити ступце нашег листа, ал за сад не. Наредите, шта ћемо с рукописом. Хвала на љубави!

Г. П. Димитријевићу Т. Ђањизка. Доцкан припело, изићи ће у идућем броју.

САДРЖАЈ: 1. Милосници, од Лазара Николића. — 2. Позив Српкиња ** — 3. Одмор. ** — 4. Етарски зејтин, од Мите Петровића. — 5. У вече, од Војина Бикара. — 6. Историја храма Јудејског, од Станка. — 7. Адела Васиљевићева, од Х. — 8. Дошле, од Једног слушаоца. — 9. Белешке: а) Из просвете. — в) За домаћице, г) Зарад здравља, д) Разно. — 10. Рад добротворних задруга Српкиња Новосадкиња; Белоокванкиња; Вуковаркиња. — 11. Позив. — 12. Читуља. — 13. Нове књиге. — 14. Одговори.